

SOU MOTO WRIT PETITION No ५/२०२५
मध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या
निर्देशानुसार Animal Birth Control Rule ची
अंमलबजावणी करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक DAHD-१४०४३/१/२०२५-DAHD-४/ ई- (१४२२५२८)
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक:- १८ डिसेंबर, २०२५.

- वाचा :-** १) क्रमांक DAHD-१४०४३/१/२०२५-DAHD-४/ ई- (१४२२५२८)
दि. १३.११.२०२५ चे मा. मुख्य सचिव यांचे अर्धशासकीय पत्र
२) मा.मुख्य सचिव यांच्याकडे दि. ०७.११.२०२५ च्या बैठकीचे इतिवृत्त

परिपत्रकः-

SOU MOTO WRIT PETITION No ५/२०२५ मध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने
दि. ०७.११.२०२५ रोजी दिलेल्या अंतरिम निर्णयान्वये राज्यात Animal Birth Control Rule ची
अंमलबजावणी करण्याचे निर्देश दिले आहे. सदर न्यायनिर्णयाची अंमलबजावणी करून त्याबाबतचा
पुर्तता अहवाल पशुसंवर्धन विभागास दि. २२.०१२.२०२५ पुर्वी सादर करण्याचे निर्देश मा. मुख्य
सचिव यांच्या वाचा क्र. १ येथील दि. १३.११.२०२५ च्या अर्धशासकीय पत्रान्वये सर्व संबंधित
विभागांना कळविण्यात आले आहे.

वस्तुतः भारतीय राज्यघटनेतील कलम २४३ व २४६ मधील तरतूदी आणि महाराष्ट्र
महानगरपालिका अधिनियम १९४९ मधील कलम ६६ मधील तरतूदी तसेच महाराष्ट्र ग्रामपंचायत
अधिनियम १९५९ मधील कलम १६१ ते १६८ मधील तरतूदीनुसार Animal Birth Control Rule ची
अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी अनुक्रमे नगरविकास विभाग व ग्रामविकास विभागाच्या
अधिपत्याखालील स्थानिक स्वराज्य संस्थांची आहे. तथापि प्रस्तुत स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडे
पुरेशे पशुवैद्यक नसल्याने पशुसंवर्धन विभागाकडील पशुवैद्यकांच्या सेवा उपलब्ध करून देण्याची
मागणी जिल्हाधिकाऱ्यांकडून होत आहे. या पार्श्वभूमीवर पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.

१. संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कार्यक्षेत्रात कार्यरत असलेल्या पशुसंवर्धन
विभागाकडील पशुधन विकास अधिकारी यांना Animal Birth Control Rule ची
अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या
आवश्यकतेनुसार सेवा उपलब्ध करून देण्यात याव्यात.

२. Animal Birth Control Rule ची अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने पशुसंवर्धन विभागाकडील सर्व पशुधन विकास अधिकारी तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिपत्याखालील पशुवैद्यकांना १ दिवसीय उजळणी प्रशिक्षणाचे आयोजन आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी महाराष्ट्र प्राणी कल्याण मंडळ, पुणे यांच्या माध्यमातून करावे.
३. वरील प्रशिक्षणासाठी महाराष्ट्र प्राणी कल्याण मंडळ, पुणे यांनी प्राचार्य, राज्यस्तरीय प्रशिक्षण संस्था, गोखलेनगर, पुणे यांच्याशी संमन्वय साधुन प्रशिक्षणाचे प्रारूप (Module) तयार करावे.
४. राज्यस्तरीय प्रशिक्षण संस्था, गोखलेनगर, पुणे येथे प्रत्येक जिल्हयातील एका पशुवैद्यकीय शल्यचिकित्सकास प्रशिक्षण द्यावे.
५. वरील प्रशिक्षित पशुवैद्यकीय शल्यचिकित्सकाने त्यांच्या जिल्हयातील पशुसंवर्धन विभागाकडील पशुधन विकास अधिकारी तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अधिपत्याखालील सर्व पशुवैद्यकांना प्रशिक्षण द्यावे.
६. सदर कार्यवाही दि. ३१.१२.२०२५ पूर्वी करण्यात यावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेताक २०२५१२१८९७०५४३८३०९ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नि.भा.मराळे)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. अपर मुख्य सचिव, नगर विकास विभाग-२, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. प्रधान सचिव, ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
३. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, मुंबई
५. आयुक्त, सर्व महानगरपालिका.
६. जिल्हाधिकारी, सर्व जिल्हे.
७. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषद.
८. सहआयुक्त पशुसंवर्धन तथा प्राचार्य, राज्यस्तरीय प्रशिक्षण संस्था, गोखलेनगर, पुणे.
९. प्रादेशिक पशुसंवर्धन सहआयुक्त, मुंबई/ नाशिक/ नागपूर/ पुणे/ लातूर/ औरंगाबाद/ अमरावती.
१०. जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व जिल्हे.
११. मुख्य अधिकारी, सर्व नगर पंचायत/परिषद.
१२. कार्यासन पदुम-१ (निवड नस्ती).

.....